

www.e-rara.ch

Numismata summorum pontificum templi Vaticani fabricam indicantia

**Buonanni, Filippo
Lonigo, Michele**

Romae, 1700

ETH-Bibliothek Zürich

Shelf Mark: Rar 1332 q

Persistent Link: <http://dx.doi.org/10.3931/e-rara-13083>

Caput XXXII. De fontibus in foro collocatis.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

talem Porticus speciem prudenter excogitavit. His adde, quod refert in vita Philippus Balduccius, videlicet ea ratione hanc Porticum collocasse, ut nempè Pontificio Palatio magis adhærendo Fori prospectus eidem pateret, ac aditus Scalis regis directè respondens. Pag. 28.

C A P U T XXXII.

De Fontibus in Foro collocatis.

IN amplo expositæ Porticus Theatro centrum obtinet Obeliscus, & aquarum Fontes hinc indè dispositi Vaticanum Forum condecorant: qui certè silentio hand possunt præteriri. De his igitur primò aliqua delibabimus, deindè de Obelisco fusiùs tractaturi.

Sunt itaque Fontes antè Templum non tantùm ad ornatum, sed ad utilem, ac piissimum usum extructi. Illos primùm antè Tabernaculum Dei collocari ipse Deus imperavit Moyfi, cum dixit: *Facies, & labrum æneum cum basi sua ad lavandum*, idest, inquit Abulensis, *ad aquam continendam, qua lavarentur primò Sacerdotes, antequàm ad Sacra accederent, secundò partes Victimarum, quæ imolabantur*, quo ritu voluit eosdem admonere internæ puritatis, ut meminissent Sacerdotes sibi deinceps non humi, sed per æthera incedendum esse, ait Philo de Victimis. Id imitati sunt Gentiles in suis prophanis Sacrificiis. Undè illud Hesioidi; *Illotis manibus Sacra tractare est nefas*. Hinc & Sacerdotes novæ Legis in Missa manus lavant, quin & omnes Christiani olim ingressuri Ecclesiam lavabant manus, tum ut puritatis internæ admonerentur, cum quia manibus excepturi erant Sacram Eucharistiam, eaque de causa pro Foribus Ecclesiæ positum erat vas aquæ ad purificationem, cujus loco postea remansit vasculum aquæ benedictæ positum in ingressu Ecclesiæ.

Testatur hunc antiquissimum morem Sanctus Paulinus, qui vixit anno 410. hoc carmine. Ep. 12.

*Sancta nitens Famulis interluit atria lymphis
Cantharus, intrantumque manus lavat amne Ministro.*

Et loquens de Divi Petri Basilica, Fontem describit in Atrio quadriportico locatum; sic enim ad Alethium scribit epistola, non trigesima prima, ut dicitur in Biblioth. Patrum tom. 27. pag. 96. sed epist. 33.

„ Juveni præclaro (inquit Divus Paulinus) qui pro defuncta Uxore, „ Ruffina filia Sanctæ Paulæ epulum præbuit omnibus Romæ Pauperibus in „ Basilica Apostolorum Principis. In atrio cantharum Ministro manibus, & „ oribus nostris fluente ructantem fastigiatus solido are Tholus ornat, & in „ umbrat, non sine mystica specie quatuor columnis salientes aquas ambiens. „ Decet enim ingressum Ecclesiæ talis ornatus, ut quòd intus Mysterio salu- „ tari geritur, spectabili pro Foribus opere signetur &c.] Declaratque pluri- „ bus structuræ ejus Fontis mysterium. Quæ omnia Sancti Damasi operi tribuun- „ tur, cum antè ipsum aquæ dispersæ nullius usus, sed detrimenti essent Mor- „ tuorum Sepulchris, ipsi nimirum Coemeterio Vaticano. Baron. to. 4.
anno 384.
Pontif. 18.
num. 19.

Hunc Fontem circa annum 500. exornatum fuisse à Symmacho Pontifice refert Anastasius, inquiens: *Cantharum Beati Petri cum quadriporticu marmoribus ornavit, & ex musivo Agnos, & Cruces, & Palmas ornavit*. Explicat hæc ornamenta Pompejus Ugonius, referens, fuisse à Symmacho additas quatuor columnis porphyreticis à Sancto Damaso positas, quatuor alias, quæ æneum tectum, cum Pavonibus pariter æneis, quos accepit, referente Panvinio, è Mole Hadriani. Pag. 95.

In eundem Fontem penitus arefactum ob aquam deperditam, quam Sanctus Damasus adduxerat, Aquam, Sabbatinam vulgò dictam, Hadrianus Pontif.

Pag. 62.

Pontifex corrivavit circa ann. 780. ut scribit Anastasius, his verbis: [At verò
 ,, jam per evoluta viginti annorum spatia Forma, quæ vocatur Sabbatina,
 ,, nimis contracta existens, per quam decurrebat aqua per Centenarium in
 ,, atrio Ecclesiæ B. Petri Apostoli, simulque & in Balneo juxtâ eandem Eccle-
 ,, siam sito, ubi Fratres nostri Christi Pauperes, qui ad accipiendam elemo-
 ,, synam in Paschalem festivitatem annuè occurrere, & lavari solebant. Aqua
 ,, ex eadem forma neque in atrium Beati Petri, neque infra Civitatem decur-
 ,, rebat, dum ipsa Forma, ut dictum est, diruta extitit ob centum arcus ipsius
 ,, Formæ magnæ altitudinis constructos, & è fundamentis demolitos, atque
 ,, destructos, ut jam nulla spes videretur esse eosdem arcus, vel fractam For-
 ,, mam reedificandi, atque restaurandi, ipse Beatissimus, ac Sanctissimus Pre-
 ,, sul aggregans multitudinem Populi per semetipsum ad fabricandum, atque
 ,, restaurandum eandem Formam præparavit, & tantam curam, ac sollicitudi-
 ,, nem in ejusdem Formæ fabrica exhibuit, quod etiam noviter à fundamento
 ,, eam renovavit, atque restauravit, & confestim Centenarium illud, quod
 ,, ex eadem Forma in atrio Ecclesiæ Beati Petri decurrebat, dum per nimiam
 ,, neglectus incuriam plumbum ipsius Centenarii furtim jam plurima ex parte
 ,, exinde ablatum fuisset reliquum plumbum conquassatum protinus isdem
 ,, præcipuus Pastor addita multitudine plumbi ipsum Centenarium no-
 ,, viter fecit, & Deo auspice aqua in atrio Beati Petri, simulque & in præfato
 ,, Balneo, verum etiam & intus Civitatem, idem in Genuculo, ubi Mola
 ,, macinabant, sicut antiquitus abundanter decurrere fecit]. Hactenus Bi-
 ,, bliothecarius de Fonte in Atrio Basilicæ aquam Sabbatinam emanante, de qua
 ,, plura dicenda erunt in explicatione Numismatis Pauli V. qui eam iterum Ro-
 ,, mæ restituit.

De eodem Fonte scripsit Petrus Mallius, quæ sequuntur [In Paradiso
 ,, Sancti Petri est Cantharum, quod fecit fieri Symmachus Pont. columnis
 ,, porphyreticis ornatum, quæ nimirum columnæ tabulis marmoreis cum
 ,, Gryphonibus connexæ pretioso celo æneo coopertæ cum floribus, & Del-
 ,, phinis deauratis aquas fundentibus. In medio verò hujus Canthari in eo
 ,, est Pineæ ænea, quæ fuit coopertorium cum Sinco æneo, & deaurato super
 ,, Statuam Cibeles matris Deorum in foramine Pantheon, in qua videlicet
 ,, Pineæ subterranea fistula plumbea subministrabat aquas, per foramina muri
 ,, omnibus indigentibus eâ, & per subterraneam fistulam quædam pars flue-
 ,, bat ab Balneum Imperatoris juxtâ Aguleam.

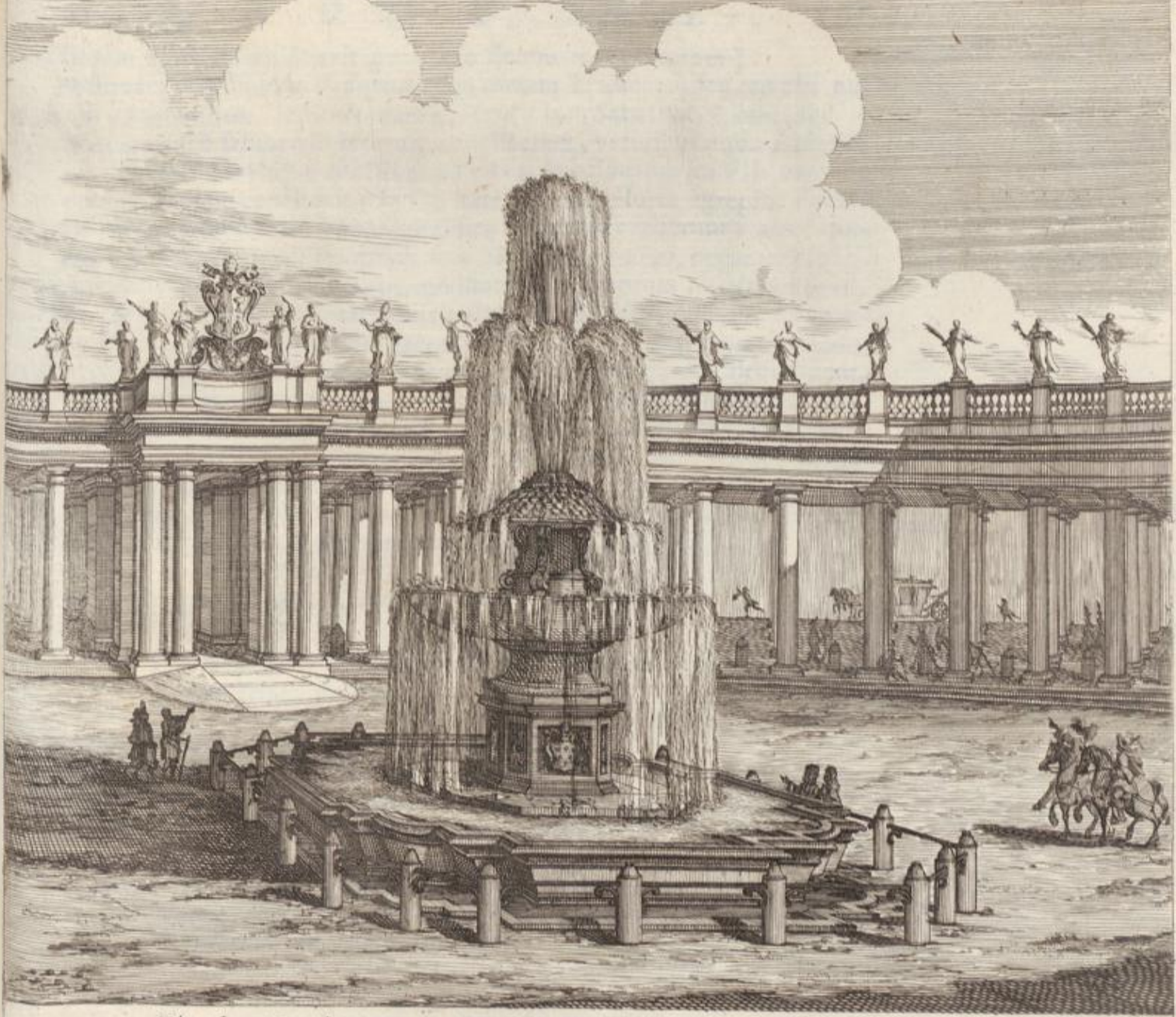
Pag. 49.

Alium Fontem porphyreticum, apud gradus Basilicæ positum fuisse à
 Symmacho Pontifice, narrat idem Mallius: *Ad Chrismatis Unctionem feria
 secunda post Pascha faciendam.* De quo etiam Severanus centum ferè post
 ,, elapsos annos ab Hadriani Pontificatu Nicolaus I. præclara erga Pau-
 ,, peres præditus pietate, ut Anastasius affirmat, ob eam Claudorum, atque
 ,, Cæcorum, nec non & diversis pœnis affectorum in Porticu Beati Petri
 ,, Apostoli jacentium, ad oram Tyberini fluminis, ad sitim auferendam, non
 ,, posse gressus conspiciens tendere, ac diversarum gentium, quæ undique
 ,, pro sceleribus Apostolica Limina propriis expetebant, utilitatem divinitus
 ,, attendens, jussit, minimè corpori suo parcens, Formam Aquæductus, qui
 ,, multis à temporibus ruerat, & ad B. Petrum Apostolum ob hoc aqua non du-
 ,, cebatur, in meliorem, quàm fuerat certamine quamplurimo revocari sta-
 ,, tum, ità ut non solum hominibus profuerit debilibus, sed etiam omni-
 ,, bus Ecclesiæ Beati Principis Apostolorum aduentibus præcipuum opus
 ,, extiterit].

Pag. 63.

Pag. 578.

Præter dictos Fontes, quos in Atrio Quadriportico, & propè Scalas Pon-
 tifices extruxerunt, alium duxit Innocentius VIII. in medium Forum, quem
 olim apud Antiquarios celebrem fuisse affirmat Floravantes Martinellus in
 Roma Sacra. Ejus meminit Torrigius, citatque verba Diarii MS. quæ sunt
 [Innocentius VIII. anno 1490. ædificavit in Platea Sancti Petri Fontem mar-
 ,, moreum cum lapidibus figuratis cum duabus urnis rotundis una super aliam
 ,, cum magno artificio, prout videri potest, quem postea Alexander VI. in-
 melio-

Eiusdem Fontis

Ichnographia

